

REDACTIUNEA.
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc. Manuscrisurile se returnează.
ABONAMENTE se primesc la AD-
MINISTRAȚIUNEA în Brașov și în
următoarele orașuri de anaduri:
In Viena: H. Dukes Nachf.
Max. Augenthaler & Emrich Lesner,
Heinrich Schalek, Rudolf Rosas,
F. Doppelha Nachf., Anton Doppelha.
In Budapesta: A. V. Boldor-
ger, Ekstein Bernat. In Ham-
burg: Maroly & Liebmann.
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
ciă garmond pe o coloană 6 or.
și 30 or. timbru pentru o pu-
blicare. — Publicări mai dese
după tariful și învoială.
RECLAME pe pagina a 5. a o
seră 10 or. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

ANUL LXIII.

„GAZETA“ iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și strălămate:
Pe un an 40 franco, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 3 franco.
Se prenumeră la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-rii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare
Târgul Inului Nr. 30, eteșiu
I.: Pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei
luni 3 fl. — Un exemplar 5 or.
v. a. sau 15 bani. — Atât abo-
namentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 122.

Brașov, Vineri 2 (15) Iunie.

1900.

Lucrarea pentru popor.

Urmărim și am urmărit întot-
deauna cu cel mai viu interes miș-
carea, ce mai mult s'au mai puțin
se ivesc în sinul poporului nostru
fiă pe terenul cultural, fiă pe cel
economic, s'au pe or'ice alt teren,
care tinde la ridicarea bunăstării
morale a lui, la întărirea conștiinței
sale naționale și la emanciparea din
starea de servilism și unilită, în
cari l'au aruncat de veacuri vitre-
gitațiile timpului.

Trăim în împrejurări grele și
strimtorate, când totă speranța tre-
buie să ni-o punem în propriile
năsture puteri și nici o întreprindere
bună și folositoare, ce se inițiază
în sinul nostru, să nu o privim cu
indiferență, ci cu totă energia, cu
totă însuflețirea inimii s'o sprijinim
din răspuneri moral și material.

Se așteptă acesta în primul loc
din partea celor ce stau în fruntea
poporului nostru, a preoților și in-
vățătorimeii, d'ar nu mai puțin și din
partea tuturor fiilor lui luminați dela
orașe și dela sate.

Să nu se dică, că stăruințele ar
fi zadarnice, că poporul ar fi îndē-
rētnic, că miseria prea mare ar face
imposibilă în unele părți vre-o ini-
țiativă mai de Dōmne ajută. Avem
în privința acesta probe destul de
numeroșe, că mai rar poți găsi un
popor atât de însuflețit pentru pro-
gres, atât de capabil pentru întrep-
rinderi folositoare și atât de dis-
pus pentru jertfă în folosul cau-
selor sale naționale.

Or' în ce parte a țării avem
vre-o reuniune de cultură națională,
ca, de exemplu, un despărțământ al
Asociațiunei, o societate agricolă, o
reuniune culturală de femei etc., decât
aceea stă sub conducerea unor per-
sone zelose și însuflețite pentru cauză,
a prosperat și prosperază, făcend în
câți-va ani atât, că nu s'a făcut
sub conducerea unor omeni inconșii

de datorința lor și neinsuflețiti pen-
tru cauză pōte nici în dec' de ani.

Am putē în privința acesta să
aducem doved' elocvente chiar și
din viața Asociațiunei nōstre. Câte
despărțăminte ore nu are acēstă
Asociațiune, cari au stagnat ani
mulți dupā olaltă, nedând s'au
de loc, s'au aprōpe de loc nici un
semn de viață, aruncându-se din
partea conducătorilor lor totă vina
când asupra „imprejurărilor grele“
ale poporațiunei, când asupra „lipsei
de interes“, a „indiferențismului“
publicului etc. În realitate însă, dupā
ce aceleși despărțăminte au ajuns
sub o conducere stăruitoare și cu tra-
gere de inimă pentru popor și pro-
gresul lui, au înflorit.

Frumose și incuragiatōre sunt
și exemplele, ce ni-se dau în pri-
vința acesta din partea fraților noș-
tri bănățeni, cari indeosebi pe tere-
nii Asociațiunei dau probe de rară
emulațiune. Cele două reuniuni agri-
cole ale nōstre ne servesc de aseme-
nea cu prea frumoșe probe, că decât
conducătorii sunt zeloși, reuniunile
prosperază și cu poporul se reali-
seză progrese, ale căror urme spe-
răm, că incurdnd se vor simți tot
mai bine.

Nu voim să amintim nume.
Ceea-ce dorim să arătăm este, că
sōrtea poporului nostru e în mâna
conducătorilor săi. Decă aceștia sunt
la înălțimea chiamării lor pot realiza
progrese frumoșe în or'ice parte lo-
cuită de Români s'ar afla și în or'ice
imprejurări.

De aceea nu putem afla mijlōce
de scuse pentru acei fruntași ai noș-
tri, cari fiă ca conducătorii ai cutā-
ror societăți cu caracter național,
fiă ca căpetenii ai cutāror protopo-
piate, ce li-s'au dat spre administrare,
or' fiă și numai ca preoți în paro-
chiile române, nu sunt în stare să
arate rezultate ale unei munci se-
rioșe nici dupā un șir de ani.

În zilele grele de astăzi, când
atâtea piedeci se pun în căile stă-

ruințelor nōstre spre cultură și când
atâtea planuri se croesc pentru ni-
micirea individualității nōstre națio-
nale, nu ne mai rămâne timp de-a
privi la stele și de-a căuta pētra fi-
losofiei, așteptând nu știu ce aju-
tor dela vr'ō minune.

Viața și viitorul unui popor atērnă
dela voința și puterile sale proprii.
El nu va erī, pe cât timp se va
apera.

De aceea rēsponsabili pentru
înaintarea poporului sunt numai și
numai conducătorii săi. Dela aceștia
pretindem noi și dela ei așteptăm,
ca în tōte împrejurările să fiă la
locul lor, să sprijinēscă tōte întrep-
rinderile nōstre naționale și pretin-
dem, unde datorința îi chiamă,
să fiă la locul lor. Țr publicul mare
român, gregarii, din tōte părțile să
alerge la întrunirile câte le avem
și prin numărōsa lor prezență, prin
sprijinul lor moral și material, să
facă posibil progresul.

Nu mai așa vom da lumea do-
ved' că poporul român din aceste
plaiuri ale Carpaților privesce cu în-
credere la viitorul s'au și nu vrē
să renunțe la el cu nici un preț.

Situațiunea în Austria.

Sunt interesante câte-va voci
ale foilor germane din Austria cu
privire la situațiune.

„Deutsches Volksblatt“, organul
partidei anti-semite a lui Lueger, scrie
între altele:

„Dupā cele ce s'au petrecut în cei
trei ani de pe urmă, nu mai pōte sta nimeni
ađi la îndoială, că principul centralist al
constituției de stat austriace, a fost dus
acum cu total ad absurdum.

„Cel ce nu suferă de doctrinarism in-
curabil, trebuie să admită, că astăzi nu mai
pōte fi vorba de a fi conservată Austria
pentru centralism, ci trebuie tōte silințele
să fiă concentrate în a împedeca în genere
amenințarea instituțiilor sale constitu-
ționale.

„Acēsta se pōte însă numai prin re-
viziunea constituției în sens federalist“.

„E rēndul Germanilor acum a ajuta,
ca în cele din urmă să se sevăreșcă o faptă
politică salvatōre. Nu e adevărat, că fede-
ralismul ar însemna pentru Austria regres
și slavizare. Bine priceput, esecutat cuaju-
torul Germanilor, el va asigura statului
din contra un progres sănētos și germa-
nismului poziția, ce i-se cuvine“.

Altă fōiă, „Sonn-und-Montags-
Ztg.“ Țice:

„...Incercările de până acum spre so-
lutiunea cestiunei naționalităților și a lim-
bilor în Austria, s'a basat pe două mari
minciuni.

„Una este legenda, că Austria ar fi
un stat german, ceea-ce n'a fost niciodată,
căci atunci nu s'ar fi putut înființa impe-
riul german. Ea este numai un imperiu al
Orientului, ce îndoiă și numele Austria, în
care trăesc diferite popōre, cari prin eve-
nimente istorice au devenit un imperiu.

„A doua mare minciună este iluzia, că
problema aplanării certelor naționale s'ar
putē rezolva printr'un parlament central.
Cum a dovedit la timpul s'au și Dr. Fisch-
hof cu o siguranță aprōpe matematică, nu-
mai în dietele provinciale pōte fi rezolvată
în mod drept cestiunea limbilor.

„Odinōră bărbați germani renumiți ca
Fischhof, Kaiserfeld, Rechbauer ș. a. forman
o partidă autonomistă germană. O astfel
de partidă trebuie să se renască între Ger-
mani, decât este să se facă pace în Austria“.

Diarul german național „Gra-
zer Montags-Ztg.“ pledază pentru ca
Austria să se scape mai întâiu de
Poloni, scriind:

„Să nu se găsescă ore nief un mod
de scāpare? Pōte că da, numai trebuie cău-
tat. Galiția trebuie să fiă separată, căci de-
putații săi incurcă parlamentul, schimbă
raporturile majorității și amenință or'ice
unitate a administrației de stat.

„Acēstui regat al Polonilor să i-se dea
dreptul public, ce-l reclamă Cehii pentru
sine“. El va fi o stavilă sigură contra Ru-
siei și o parte tot-dēuna credincioșă mării
puteri austro-ungare-polone.

„Cu Cehii, în fine, ar trebui să se
vorbescă odată serios. Trebuie să fiă ținuți
cu mână de fier și să li-se scōtă pofta de
drept public cu băta.

„De va fi de lipsă, trebuie să li-se do-
vedescă cu sabia și cu puscă „Manlicher“.

*) Programul acestei partide a lui Wolf-
Schōnerer, vrē să le dea Polonilor și Bucovina, ca
să o inghiță. — Red.

FOILETONUL „GAZ. TRANS“.

Din Memoriile Regelui Carol.

— Fine. —

Prințul urmărește cu cel mai mare
interes apropierea, ce se face ostentativ în-
tre Germania și Austria. Impăratul Fran-
cisco Iosif intrerupsese vênătorile de tōmnă
din 1879, pentru a primi pe prințul de
Bismarck, care sosea la Viena. „Se vor-
besce chiar de învoeli scrise, redactate la
Gastein de Bismarck și Andrassy, și care
vor fi iscălite acum de împăratul“, notēză
Principele Carol în memoriile sale. Cu
vre-o doi ani înainte împăratul german
avusese, cu prilejul manevrelor din Pru-
sia rēsăritenă, o întâlnire cu Țarul Rusiei
la stațiunea Alexandrowa dela granița rusă.
Principele Carol observă: „Marele public
e surprins, sentimentul național german a
fost jignit din cauză, că întâlnirea s'a fă-
cut pe teritoriu rusesc și că bătrânul un-
chiu s'a dus la nepot, în loc ca nepotul
să vie la unchiu. Pressa oficiōsă spune, că

visita a fost hotărîtă în ultimul moment
și anume în înțelegere cu cancelarul Impe-
riului, ceea-ce contestă pressa cealaltă. Ei
bine, tōte îndoelile dispar când se vede, că
după câte-va zile Bismarck a încheiat
alianța ofensivă și defensivă cu Austria“.

Cu atât mai sensațională, ba chiar
surprinzătoare e apoi retragerea imediată a
lui Andrassy. Nimeni nu regretă acest fapt
mai sincer, decât Principele Carol, care a
avut cele mai amicale relațiuni cu An-
drassy. Ș-a exprimat sentimentele printr'o
scrisōre adresată bărbatului de Stat demi-
sionat. În cartea nōstră găsim respunsul
lui Andrassy (datat din Budapesta, 21 Aprilie
1880), în care spune: „Am găsit o si-
tuațiune de neîncredere reciprocă și sunt
fericit, că s'a transformat în încredere re-
ciprocă. A realiza acēsta, mi s'a părut atât
de important în interesul ambelor State, în-
cât n'am avut curagiul să-mi îndeplinesc
hotărîrea de a mă retrage în viața privată,
înainte de a se fi operat acēstă transfor-
mare“. Andrassy definesc interesele am-
belor state, ale Austriei și României, ca
indentic; ambele au menirea să formeze o

barieră contra slavizării unei părți a Euro-
pei și Orientului, să împedecă contopirea
elementelor slave dela Nord și dela Sud
O deviare dela acēstă direcțiune va trebui
să atragă Austriei multe pericole, Româ-
niei peirea. A avut o încredere personală
nelimitată în înțelepciunea politică și buna
lealitate germană a Prințului. De acēstă
convingere sunt adēnc pătrunși și împēra-
tul, și baronul Haymerle, succesorul lui
Andrassy. România nu are, decât să vōiescā,
și va fi a treia în alianța Austriei cu Ger-
mania. Totuși Andrassy recomandă o re-
servă ore-care; decā s'ar apropia pericolul,
convenția militară ar veni dela sine și ar-
mata condusă glorios de Prințul, s'ar ralia la
armata imperială austriacă, pentru menține-
rea păcii s'au cucerirea victoriei.

În timpul acesta archiducele Albrecht
primise călduros pe Principele Carol la
Brașov și-l condusesse la castelul princiar
de vară din Sinaia. Ca soldat zelos, archi-
ducele Albrecht a studiat amănunțit rēs-
boiul ruso-turc, el laudă modul cum gazda
sa a condus trupele și exprimă laude și
oșterilor români prezenți.

Relațiunile cordiale cu Austria fură
continuate și sub baronul Haymerle, care
sprijinea diplomaticesce pe Prințul Carol.
Se șoie cum contele Goluchowski și-a dat
ostenela să întăreșcă acēstă tradiție: în-
tēlnirea dela Porțile-de-Fier și visita trium-
fală a împăratului Francisco Iosif la Bucu-
resci sunt încă în amintirea tuturor. Cu
ajutorul Austriei s'a rezolvat cestiunea
Arab-Tabiei. O vizită a Prințului la Ischl,
conferirea șefiei onorare a unui regiment
imperial, sunt expresia relațiunilor intime
ale Principatului, recunoscut acum de tōte
puterile cele mari, cu bătrēna monarhiă.

Scāpat de griji, Prințul vizitează acum
Curțile germane, Curtea imperială din Ber-
lin; nepotul împăratului, Prințul Wilhelm,
il salută; firea sa naturală, simpatică,
impresionează pe Principele Carol și ei de-
vin repede amici; bătrēna păreche impe-
rială primesce pe Prințul român cu cor-
dialitate mișcătoare. El regăsește tōte așa
cum fuseseră cu 20 de ani înainte. Intr'o
convorbire politică, care a durat o oră,
împăratul bătrân de 83 de ani trădează
multă viociune a spiritului. Impăratul con-

că sunt o imposibilitate geografică și că este în contra spiritului istoriei, de a se lăsa să se înființeze între Silesia, Saxonia Bavaria și Austria-de jos un stat mic cehic. Rațiunea de stat austriacă pretinde, ca în fine Cehii să fi puși la rând...

Cestiunea dotațiunii preoției.

În primul nostru de ieri diceam, că sunt tuturor cunoscutele uneltirile adversarilor, ce au de scop a distruge organismul și caracterul național al provinciei metropolitane de Alba-Iulia. Pericolul, ce amenință biserica română unită, vine dela două cestiuni la ordinea zilei, aceea a autonomiei și a „congruiei“, adică a regulării dotațiunii preoției.

Din incidentul întrunirii comisiunii centrale pentru „congruă“ vedem, că foile maghiare încă se ocupă cu acesta cestiune importantă, se ocupă, firesc, în direcțiunea și spiritul, ce li l dictează șovinismul intolerant, care vră să facă *tabula rasa* și din puținele garanții de existență, ce li-au mai rămas vieții de sine stătătoare a confesiunilor nemaghiare.

Drept cea mai fidelă interpretare a dorințelor și aspirațiilor șovinismului maghiar, găsim în „Budapesti Hirlap“ dela 13 Iunie câte-va espectorări proprii a devăli adevăratele intențiuni, ce le hrănesc adversarii bisericii române unite prin regularea dotațiunii preoției.

Do ut des! dic ei. — Vi-se dă, ca se dați. Bani de veți căpeta, în schimb drepturi trebuie să jertfiți! Asta o cere și o pretinde „interesul statului“ și al maghiarismului!

Sunt încă multe de făcut și de isprăvit până să capete preoțimea noastră darul dănaic, și poște-că partea cea mai mare din preoții de ați nu vor mai fi între cei vii, când regularea dotațiunii are să devină faptă. Dér nu e vorba într'atât de generațiunea de față, cât mai mult de cele viitoare, și amintita fôia guvernamentală încă are în vedere mai ales viitorul, când scrie așa:

„Afară de greco-oriental, sunt în număr rotund 1200 stațiuni preoțesci, din cari numai 12 n'au lipsă de întregirea dotațiunii. În Ardeal așa-dér, din averile bisericesci mai mari, ori din cassa statului, vor primi întregire până la 800 fl. acei preoți, cari s'au dovedit a fi cele mai influente instrumente în mâinile agitatorilor pentru ațitarea mișcării de naționalitate. Ori din care isvor ar primi acești întregirea dotațiunii, trebuie să îngrijim cu indoiță trezvie, ca *favorul material să nu fi spre folosul scopurilor distrugătoare de stat ale particularismului de naționalitate, ci spre folosul statului maghiar.*“

Spre a-se realiza acesta dorință și pentru-ca ea trup să se facă și să dea rôde în favorul pretiuselor „interese de stat“, hahamii dela „B. H.“ propun, ca *educația în seminariile române clericale să fiă temeinic controlată și ridicată la nivelul dorit de ei; creșterea preoției române să*

se întemple „înaintea ochilor noștri“ și să fiă în *Budapesta un institut de creștere teologic, c'un corp didactic, care să satisfacă atât pretensiunile naționalității lor, cât și ale statului maghiar.*“

Și pentru-ca să nu se pară cumva, că dumnilor umblă să dea cu „băta n baltă“, cer dela factorii competenți „energiă și consecvență. ér nu violență și duriciță“, care nu pôte prinde ați, cum n'a prins nici în trecut.

Atâta e de ajuns să spună leaderii șovinismului intolerant, pentru-ca ori care din noi să fiă pe deplin convins, că din cestiunea dotațiunii preoției să făuresce cea mai primejdiosă și veninșă armă de atac în contra drepturilor, independenței libertății și conștiinței naționale a clerului român unit și a bisericii.

Vacanța dietei. Éri după amiazi a plecat ministru-președinte Szell la Viena. Scopul călătoriei lui este între altele, de a raporta corônei asupra situației politice și de a cere imputericire pentru amânarea parlamentului până la toamnă. În urma acesta se dice, că dieta va fi amânată dela începutul septembrie viitoare până la finea lui Septembrie a. c. Înainte de ce dieta ar fi amânată, din sinul opoziției se va adresa ministrului-președinte o interpelare privitor la planurile, ce le are față cu situațiunea din Austria.

O aniversare a d-lui V. A. Urechii. Ni-se serie: *Studentii Români din Transilvania*, aflători la Universitatea din Bucuresci, au trimis d-lui V. A. Urechii, distinsului și desinteresatului luptător pentru românism, o adresă de felicitare din incidentul aniversării sale de 50 ani ca scriitor, prin care își exprimau omagiile lor de admirățiune și recunoștință pentru lupta energică, ce a dus-o în totă viața sa de până aci cu atâta demnitate și mândria în cestiunea Românilor asupriți. Ilustrul profesor a binevoit a trimite din Sinaia, unde se află de câte-va zile, următoarea scrisoare d-lui Septimiu B. Muresan, student și secretar al Ligei culturale, din care se vede cât de mult ține d-sa la tinerime și cât, de mult doarece să lucreze pentru nemul românesc. Étă textul amintitei scrisori:

„Mulțumesc d-tale și prin d-ta tuturor semnatarilor scrisorii și cărții postale ilustrate dela 26 Mai trecut. Goronul lui Horia, adambresce mormântul lui Iancu. Ambele aceste nume ne amintesc tuturor datoria, ce avem de plătit către națiunea română I. Cînd-deci de ani de muncă cu condeil nu merită laudă, decât în ei veți găsi abatere din calea națională. Cât voiți mai trăi (și bôla imi spune, că nu mult), voiți căuta lângă voi, tineri, să lucrez pentru patriă și națiune. V. A. Urechii.“

Cu această ocaziune salutăm dimpreună cu toți Românii de bine pe venerabilul și neobositul luptător naționalist, dorindu-i a-l vedé încă mulți ani viguros și plin de juvenilă insuflete.

Din dieta ungară.

(Afacerea mutilării emblemelor).

Seim, că într'una din ședințele trecute ale dietei, deputatul I. Molnar a fost interpelat pe ministru de culte și instrucțiune publică în afacerea mutilării emblemelor dela universitate și a insultării crucei.

Alaltăeri ministru *Wlassics* a răspuns la interpelarea lui Molnar. A fost curios acest răspuns. Mai întâiu a dîs, că a dispus strictă cercetare, dér că acesta nu s'a finalizat încă. Admite și el, că faptul a fost o *miserabilitate*, a cărei pedepsire guvernul o va face cu toate mijlocele, ce-i stau la îndemână. Nu aprobă, ba inferază chiar împrejurarea, că din afacerea acesta s'a făcut capital politic și face responsabil pe interpelator pentru răspândirea conceptului primejdios, că mutilarea emblemei ar sta în nex causal cu despoierea universității de caracterul catolic. *Wlassics* trage ia îndoială, că atentatul ar fi fost comis de vre-un universitar, și dîse, că nu pôte regreta în de-ajuns, că se infiltreză prin vorbirii, ca ale lui Molnar spiritul intoleranței religioase în inima tinerimii maghiare. Face apel, ca cel puțin pe viitor tinerimea să fiă scutită de acest spirit și mai bine să nisuescă cu toții a pune tinerimea în serviciul „societății naționale maghiare unitare“.

I. Molnar n'a voit să rămână dator cu răspunsul. El protestă contra acuzei, că în vorbirea lui ar fi dat curs liberal patimelor. Nu și-a ridicat cuvântul numai pentru mutilarea emblemelor, ci și pentru insultarea crucilor. Acele crucei n'au putut s'ura de sine dela locul lor, ér în faptul, că ele au fost date jos vede aparițiunea acelu spirit al epoei, care întunecă Ungaria; acest spirit este criminalul principal; este spiritul, care a șters de pe banii țării simbolul religiunii; a scos crucile din școle; a despoiat universitatea de caracterul catolic; propagă de pe catrede principii, de cari sufletul se înflorează și tînde a izgoni tot, ce amintesc despre Dumnezeu și mai mari. Spiritul acesta nu pôte produce altfel de fructe, decât mutilare de embleme, atentate contra crucei. — În fine declară, că ia la cunoștință răspunsul ministrului, dér îl rógă să reintroducă la universitate acel spirit, care a făcut din națiunea maghiară un stat și fără de care nu va exista mult.

Wlassics replică dîcînd, că partida populară lucrază cu devise importate din străinatate, devise, cari n'au loc aici, unde studiul religiunii este obligator. „Nu putem tolera, ca în țera acesta se domineze cestiunile confesionale“. Apoi: „*Suntem puțini noi Maghiarii în țera acesta și decă vom introduce și intoleranța confesională, asta ar fi cel mai mare păcat.*“

Răspunsul ministrului fú luat la cunoștință.

Complicațiunile în China.

Se complică din ce în ce mai tare lucrurile în China. Rêscôla Boxerilor ia proporțiuni înspăimîntătoare și după scirile sosite din interiorul imperiului chinez, numărul Boxerilor se urcă la colosala cifră de 4 milioane. În toate punctele amenințate trupele regulate chineze sunt insuficiente spre a rezista cu succes și împărătesa veduvă pare din ce în ce mai puțin dispusă să ia măsurile energice în contra rebelilor, fiind-că vede în ei cei mai credincioși sprijinitori ai tronului și dinastiei.

În zilele din urmă s'a făcut o mare schimbare în consiliul de stat al Chinei. Au fost înlăturați din Ciungli-jamen cei mai capabili mandarinii și au fost înlocuiți cu elemente pur conservative, adversare europenilor. În fruntea afacerilor esteriore a fost pus principele *Tuan*. Împărătesa a înlăturat și pe generalul *Nich*, cel mai capabil militar, care a pășit energie în contra rêsculațiilor.

Pentru ca cetitorii noștri să cunoască mai bine raportul creștinilor catolici și protestanți față cu Chinezii, notăm, că China a fost deschisă Europenilor și tuturor străinilor deja înainte cu 60 de ani, când a fost primul război anglo-chinez. Ați sunt în China 41 episcopi catolici cu 1200 preoți, din cari jumătate indigeni, și cari eu sub păstoria lor 1,100,000 credincioși catolici, ér protestanții sunt 34,000. Ei și-au înființat biserici, școle, orfelinate și alte instituții civilisatorice și umanitare. Cu ajutorul acestor străini și indigeni creștini, s'au introdus în China ideile europene, comerțul și industria.

Seim, că puterile s'au învoit, ca Cazații Rusiei să ocupe Peking-ul și să salveze ordinea în capitala chineză, care e populată ați de 1½ milioane suflete. Faptul acesta a produs surprindere. De-odată cu acesta s'a răspândit scirea, că împărătesa veduvă s'ar fi refugiat la consulatul rusesc din Peking. Scirea nu e încă confirmată, dér decă s'ar adeveri, ea nu însemnă altceva, decât inaugurarea protectoratului rusesc asupra dinastiei și a imperiului.

Intr'aceea diarul „Daily Express“ publică un apel al împăratului detronat al Chinei către puterile europene. În acest apel împăratul conjură puterile de a-l libera din închisôrea în care se află, de a detrona pe împărătesă, de a rêturana pe miniștri și de a-l duce pe el la Shanghai séu în alt oraș, care va fi desemnat ca nouă capitală. Împăratul mai rógă pe puteri, de a lua China sub protectoratul lor, punénd un control asupra vămurilor, dér fără să o dismembreze.

Acest plan cutezat, care pare a fi fost inspirat împăratului de Anglia, cu greu s'ar puté realiza. Chiar de i-ar veni rëndul la realizare, Rusia i-s'ar opune, căci, după cum se prezentă ați lucrurile, împăratul detronat se bucură de scutul englez, ér împărătesa veduvă de ocrotirea Rusiei.

feră Prințului regimentul IX de dragoni, care se formase din regimentul în care servise Prințul înainte de alegerea sa de Domn. Când intră Prințul de Bismarck, care-l primese respectuos, își reamintese fără voie de visita, ce făcuse lui Bismarck, în 1866, când și-a luat concediu ca locotenent prusian. La Dresda, Prințul Carol își aduce aminte de bunătatea, ce i-a manifestat lui și fraților săi familia Prințului Johann (mai târziu rege) în timpul șederii lor de șapte ani la Dresda; aci pôte mulțumi fostului său pedagog militar, majorul de Hagons, care e mândru, că elevul său a cucerit lauri pe câmpul de război. Prințul mai vine odată la Viena și Peșta, sêrbătorit în toate felurile, și baronul Haymerle se desparte de dînsul cu cuvintele: „Austria doarece asigurarea Dinastiei Hohenzollern prin regularea succesiunii!“ Călătoria a luat astfel un bun sfîrșit. Câtă bucuria a făcut Prințul, cu visita sa, tatălui său condamnat la nemîșcare! Intors la Bucuresci primese scrisôrea Prințului Carol Anton: „Am urmărit cu multă

atențiune călătoria ta, — relațiunile diarului „*Neue Freie Presse*“ au complectat telegramele tale, și mă bucur grozav, că totul s'a petrecut așa de bine și că ai cules numai impresii liniștitoare.“

În Martie 1881 Camerile votéză unanim legea prin care principele Carol I primese pentru dînsul și urmașii săi titlul de Rege al României și populația e plină de entusiasm. Notificarea a fost primită cu o favore surprîndătoare la tôte Curțile. Imperiul german, austriac și Rusia și-au trimis repede recunoșterea, însoțită de felicitări. Au urmat apoi tôte guvernele. A fost o serbare splendidă a încoronării. Regele a refuzat însemne scumpe de corônă, căci nu correspund cu tradițiunile țerei și nu-și au locul, decât acolo, unde au valôre istorică în calitate de giuvaeruri moștenite din vécure trecute. Și tatăl său Carol Anton reamintese, că Regatul a eșit din unanimitatea voinței naționale și preferă să nu se imite monarhiile „cele vechi“. Serbarea încoronării nu e însă mai puțin splendidă și mai séracă în sêrbări solenne bisericesc

și civile. În discursul adresat demnitarilor și legiuitorilor, Regele Carol I a dîs: „Cu mândria primesc după 15 ani de lupte grele și fapte mărețe ale poporului meu pe câmpul de război, această Corônă făurită din oțelul unui tun, udat cu sângele eroilor noștri și sfințit de biserică, ca simbol al tăriei și independenței României.“

Notele din viața Regelui Carol se sfîrșesc cu ziua încoronării; „martorul ocular“ depune condeil și lasă pentru un timp mai departat descrierea anilor următori, a clădirei operei începute în mijlocul atător lupte. Noi, cari aruncăm o privire asupra celor 20 de ani de până acum, 20 de ani de pace, putem aprecia opera culturală, ce s'a sêvșit; am vedut pe Regele Carol mijlocind neobosit între extreme și lupte parlamentare. Până la 1888 s'a ținut la putere timp de 12 ani Ioan Brătianu, Cavouler României; căderea sa a fost precedată de o iritațiune puternică a spiritelor; Regele și-a menținut în tôte împrejurările rolul constituțional, s'a servit aci și colo de ministere de tranziție și de afaceri, până

ce Camera a clarificat situația; la el se concentrăză tôte curente, pe care le stăpânesce tot-déuna. Cu îndemănare și noroc a căutat și stabilit dela 1883 încôce prieteșugul cu puterile triplei alianțe. Relațiunile cu Austro-Ungaria deveniră din ce în ce mai intime. România propășese în liniștita stabilitate a progresului, mulțumită înțelepciunii Regelui ei, un viu contrast cu vecinii din Balcani. Alexandru al Bulgariei și Carol au fost amici. În mai puțin de un an, după o scurtă campanie victorioasă, veni pentru Alexandru de Batenberg renunțarea la Tron sêvșită așa de rușinos (1886); după certuri fără sfîrșit în familia regală renunțarea lui Milan (1889). Aceste două țeri n'au ajuns încă acum la liniște și stabilitate în interior și în afară, pe când vrednicul și fôrte capabilul popor românesc s'a ridicat la rangul unui membru respectat și îndreptățit al comunității popoarelor europene, sub un Rege înțelept și activ dintr'o familiă princiară germană.

SCIRILE ȚILEI.

— 1 (14) Iunie.

Biurocratismul în Ungaria îl înfățișează „Esti Ujság” în modul următor: Administrația noastră publică se bazează pe împărțirea de lucru preîngrijitoare și pe lipsa de încredere. Este unul, care trage liniile verticale, și este éráși altul, care face același lucru cu liniile orizontale. Un al treilea umple rubricile. După aceea este unul, care controlează, decât liniile verticale și orizontale sunt bine trase, și altul, care supraveghează umplerea rubricelor. Acesta însă, încă nu e destul, căci acum urmăzătorul cel controlă pe controlor și éráși unul, care controlează pe acesta. O sută de ochi supraveghează, controlează și legitimizează fiș-care literă, fiș-care rubrică, fiș-care subscriere, fiș-care controlare și legitimize. Și cu tot controlul acesta banii caselor orfanale se fură mereu mai departe.

Noul tarif de zone pe căile ferate ung. se dicea, că va intra în vigoare dela 1 Iulie a. c. După aceea s'a dis, că dela 1 August. Acum însă comunică „P. Lloyd”, că intrarea lui în vigoare a fost amânată pe timp mai îndelungat. Causa acestei amânări, se dice a fi, că ministrul de comeroi se teme a supune rezultatele financiare ale căilor ferate de stat în timpurile aceste critice și nefavorabile unei sgduiri atât de însemnate, cum ar produce-o scăderile plătuite a tarifului.

Aniversarea bătăliei dela Magenta. Se vestese din Milan, că cu toate că a fost un timp absolut nefavorabil și cu totă fierbere electorală din Lombardia, țilele treute s'a serbat aniversarea bătăliei dela Magenta cu același patriotisme cald, cu același entuziasm, ca și în anii precedenți. Serbarea a reușit mai cu seamă mulțumită devotamentului preotului de Magenta, dom Tragella, întemeietorul osuariului, în care sunt mai mult de șese mii de cranii de soldați italieni, franceși și austriaci. Intr'o cuvântare mișcătoare și adresându-se consului Franceiei, care era prezent, dom Tragella a reînviat amintirile și simpatia aceluia, care păstrează aducerea aminte a acestei țile.

Care-i adevărul? Întrebarea aceasta o pusesem eri la o scire publicată de „Magyar Szo” cu privire la o „conferență” și la un „pact”, ce s'ar fi încheiat în Bicsad între preoții români din cercul electoral Aranyos-Medgyes și între abatele I. Molnar, deputat din partida populară catolică. I. Molnar răspunde acum în „Alkotmány” la scirea fôiei lui Banffy. Duce, că e adevărat, că a convocat la o conferență pe preoții din cercul Aranyos-Medgyes în claustrul din Bicsad, dăr nu numai pe preoții români greco-catolici, ci și pe cei romano-catolici. Atăta e adevărat. Comunicările celelalte din „Magyar Szo” sunt insinuțiuni și intervertiri, căci el, Molnar, n'a îmbiat preoților români nici un fel de pact, nici această nu i-au oferit pacturi în fața viitoarelor alegeri dietale.—I-o credem. Ce au cântat însă totuși preoții români din cercul amintit la numita conferență? Și ce a discutat cu ei d-l Molnar? Pentruca să resfiră ori-ce umbră de bănuială, era, credem, absolut necesar s'o spună și această. Rămâne acum în sarcina numiților preoți români, să lămurască afacerea și să spună: care-i adevărul în toate?

Traficele mari se sisteză. Ministrul unguresc de finance a luat măsuri pentru a se sistă traficele mari încă cu începutul țilei de 1 August a acestui an. Vândătorii de tutun în cantități mici nu-și vor mai pute procura marfa lor dela trafici, ci o vor primi oficial din partea unor persoane de-ale erariului. Guvernul crede, că prin această venitele din tutun ale statului se vor spori cu 400—500,000 corône pe an.

Lacul Sărat. La stațiunea balneară „Lacul Sărat” se află actualmente mai puțină lume, decât în alți ani pe vremea asta. Au sosit numai vre-o câte-va familii din diferite orașe ale țării. Hotelierii — scrie „Rom. Jună” — și proprietarii deocam-

dată fac puține treburi; până acum nu s'a dat nici un bal casino, nici alte petreceri n'au avut loc. Causa acestei stări de lucruri este criza și esposiția din Paris. În săptămâna trecută, după-ce a plouat, unii vizitatori ai lacului au plecat direct la esposiția. Se asiguraseră. De altfel îmbunătățiri se fac mereu la această stația balneară. Încurând va începe să circule și tramvaiul electric dela Brăila, și astfel prețul transportului se va reduce în mod simțitor. Apa lacului, ca de obicei, e admirabilă.

Un nou post de medic se află neocupat în orașul B.-Huedin, al cărui ținut este locuit aproape numai de Români. Venitele împreunate cu postul de medic de cerc sunt cam 860 fl. pe an, mai sunt apoi și alte adausuri în sumă de vre-o 200 fl. Un vrednic concurent român pête ave șanse sigure la reușită. Avis deci medicilor români!

Cel mai bogat copil din America. Un copil de 11 săptămâni a moștenit dela un anumit John Nicholas Brown și Harold Brown dela fiș-care câte 50 milioane corône. Acest copil e ați cel mai bogat din Statele-Unite ale Americii de Nord, căci după plătirea legatelor diferite, va primi nu mai puțin de 85 milioane corône.

Ciuma. Ultimele buletine medicale asupra mersului ciumei în Egipt arată, că la Alexandria, dela 7—19 Maiu au fost 6 casuri de ciumă, din care trei mortale. La Port-Sayd dela 1—28 Maiu au fost 37 casuri, cu 11 mortale. La Djeddah, dela 26 Aprilie — 27 Maiu au fost 47 decese, ér la Yambo 28 decese. — La Lydney, în Indii, dela 19—26 Maiu au fost 13 casuri nouă de ciumă și 100 vechi. Din aceștia au mai rămas în căutarea medicală 82 bolnavi.

Sciri mărunte din România. — M. S. Regele a acordat dreptul de a purta cifra și eghiletele de adjutanți Regali, pentru serviciile aduse în timpul cât s'au aflat ca adjutanți, d-lor general de divizie în rezervă Mateiu Vlădescu și general de brigadă Ioan Mauu, comandantul brigăzii 1 regișori.

— Ați se începe la Universitatea din Bucuresci esamenul general de licență în litere.

— Guvernul imperial și regal al Bucovinei, a ridicat prohibiția importului oilor și caprelor din județele Constanța, Covurlui, Ialomița, Suceava, Tutova și Vaslui.

— Duminecă a fost o mare bătaie de flori în Galați, pe șoséna Beldiman, prima bătaie cu flori în provincie. Reușita a fost splendidă. S'au remarcat carul primăriei, frumos împodobit cu flori, în care se aflau 12 frumoșe copile, cari aruncau flori, și luntrea oficerilor de marină, decorată admirabil, care a produs cel mai frumos efect.

— Ministerul instrucțiunii publice a însărcinat pe pictorul Bran a face un tablou care să reprezinte *Dumbrava roșie*. Acest tablou va fi pus în marea Frescă a Ate-neului.

— D. Montandan, subdirector al muzeului de istorie naturală din Capitală a fost însărcinat de ministrul domeniilor să facă un *studiu asupra lacustelor din Dobrogea*. Va trebui să studieze cu de-amănuntul viața lacustelor, să specifiche epocile, când ele sunt mai periculoșe, când pot fi stîrpite și mijlocele cele mai nimerite pentru stîrpire.

— Apele *Dunării* și ale *Brateșului* cresc neînecat, și sunt mari temeri ca ele să nu trecă de asupra digului de apărare. La un asemenea cas orașul Galați va fi din nou inundat. Autoritățile au dispus luarea celor mai urgente măsuri.

Adunarea despărțământului Timișoara al „Asociațiunei”.

Ciacova, 12 Iunie n.

După un interval de mai mulți ani, decând ori-ce mișcare culturală națională era sugrumată în acest orașel, abia eri avurăm éráși o țil de bucurie și de veselie pe acest teren, prin întrînirea și decurgerea în liniște neconturbată și în dragoste a adunării gen. a despărțământului Timișoara al „Asociațiunei”, convocată în acest oraș. Éta o scurtă descriere a decursului adunării:

La óra 3¹/₄ d. a. sosind trenul din Timișoara, un număr considerabil de popor, în vestiminte sərbătorești, apoi tot ce avem mai ales din inteligența locală română, a întâmpinat comitetul, pe președintele despărțământului și inteligența din Timișoara.

Un convoi de cel puțin 200 de plugari mândri și voinici, în frunte cu d-l protopop *Pinciu* și Dr. Lazar *Șimon* din Ciacova, preoții A. Drăgan (Ghilad), Ionescu și Pooan (Jebeliu), mai mulți învățători lăsând să mergă în frunte óspeții: M. Ungureanu, Dr. A. Cosma, Dr. V. Mezin, P. Rotariu etc. toți cu soțiile (din Timișoara), s'a pus în mișcare pe alea, ce conduce dela gară și toți în corpore ajunseră pedestru la locul destinat pentru ținerea ședinței.

Intrați în sală, d-l I. *Pinciu* prin cuvinte alese a bineventat comitetul și pe d-l președinte, care mulțami pentru frumoșă întâmpinare și buna primire. Nici nu s'firi președintele bine, când d-l solgăbiru — o minune! — luă și el cuvântul — în limba maghiară, se înțelege — și „bineventă” în Ciacova „adunarea culturală”... Indată după el vorbi primarul orașului tot în același chip. Mulțimea răspunse c'un unanim „să trăieșcă” românesce.

Urcând apoi tribuna destinată pentru comitet, d-l președinte *Ungureanu* ceti cuvântul de deschidere, care descopere poporului scopul urmărit de despărțământ, și declară adunarea gen. deschisă.

Urmând ordinea țilei, s'au designat notariul (Dr. V. Mezin), érá ca bărbați de încredere P. *Rotariu* și I. *Ionașiu* (Timișoara) apoi se ceti raportul despre activitatea comitetului în decursul anului și raportul casarului, cari ambele au fost luate la cunoscință și aprobate. Multă jertfă băneșcă din partea publicului, mai ales a inteligenței rom. din Timișoara, o zelóșă activitate, înființări de numeroșe biblioteci populare — éta mieșul numitelor rapôrte.

Suspendându-se ședința pe timp scurt, s'au însoris mai mulți din popor de membri, adunându-se o sumă frumoșă. După deschiderea ședinței s'a ascultat o *disertațiune* rostită la înțelesul tuturor din partea membrului P. *Rotariu* din Timișoara. Nu era o disertațiune în sens strict, ci erau nice fabule și învățături de tot prețioșe pentru popor, scóșe, cum ni-a spus d-l disertant, din „*Fôia pentru minte, inimă și literatură*” redactată la 1840 (de feriicitul G. Bariș în Brașov.) Într'atata au plăcut adunării aceste fabule și învățături, încât la propunerea d-lui președinte, s'a votat mulțumită d-lui *Rotariu* pentru osteneșla sa.

La ordinea țilei urmând eventualele propuneri, membrul P. *Rotariu* ia cuvântul și accentueză, că i-a cădut fôrte bine întâmpinarea făcută ați din partea reprezentantului autorității administrative și a primarului orașului Ciacova. Din experiența sa, dice d-l vorbitor, de mulți ani scie, că — mai ales în acest oraș — întrunirile românesci culturale erau privite ca „agitațiuni” etc. și erau sufocate din partea solgăbirilor de mai înainte, cu atât mai bună impresiune a făcut întâmpinarea de ați. Face propunerea — primită unanim — ca să se ia la protocol act de această bună întâmpinare.

La óra 5³/₄ eshuriându-se ordinea țilei, d-l președinte a încheiat adunarea gen., érá publicul s'a depărțat mulțumit în internul său, preparându-se ca séra să participe la o reprezentațiune teatrală dată din partea ocrului plugarilor români din Ciacova.

Cor.

Burii — „neastimpérați”.

Așa esclamă o fôie englesă, dând seamă despre noua mișcare a Burilor în Oranje și Natal, acum după-ce Roberts s'a făcut stăpân și în Transvaal.

Ce s'a întâmplat adecă?

Generalul *Buller* telegrafeză cu data de 11 Iunie, că comandantul engles *Hildyard* a voit să cucereșcă ultima strîmtoare de munte la Almondsneek în prăjma câmpiei dela Charlestown. Dér aici a dat peste o cetă puternică de Burii, care avea și

câte-va tunuri. Un batalion și o brigadă englesă de călăreți, a ocupat poziția Burilor. Cea din urmă însă a atacat pe Burii în jurul unui munte, nefavorabil ca teren de luptă, și a cam pățit'o: a avut pierderi însemnate. *Buller* spune, că trage nădejde, că armata englesă nu va fi pierdut mai mult de 100 de ómeni.

O telegramă din *Masseru* spune, că în districtul *Bellehem* o armată bură de 7000 ocupă poziții însemnate și că armata acéta a fost vizitată săptămâna trecută de președintele *Steyn*.

Fôrte interesantă este și scirea despre regimentul Derbyshire. Regimentul acesta s'a încurcat la *Rodeoul* în luptă cu Burii. Cea mai mare parte a soldaților regimentului au fost răniți, din batalionul 4 numai 6 inși au putut să scape.

Burii de altfel sunt pretutindeni în călcăiul Englesilor, cari n'au creșut să mai întâmpine rezistență. Englesii își făcură chiar socotela, ca în luna acéta să încheie rășboiul și în Iulie să sosescă la Londra primele trupe din Africa sudică. Unii dice, că guvernul engles e învoit a lăsa pe Krüger în pace, decât s'ar hotări să părăsescă Transvaalul, mergând în străvechia lui patriă, Olanda.

Dér cine scie, ce se va mai întâmpla până 'n Iulie. Pête că leul britanic să fiă necesitat a alerga după prada din China primejduită de Ruși, în care cas mai că Burii vor rășufia éráși mai liber și se vor folosi de încurcătura chineză.

Tôte 'n lume se rășună.

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 13 Iunie. Camera a primit ați în desbatere generală și pe paragrafi proiectul de lege despre *curșurile pregătitoare de notari* — Francisc Kossuth a interpelat pe ministrul președinte privitor la complicațiunile din China. S'a ocupat cu Boxerii și a cerut, ca monarchia austro-ungară să influențeze și ea, ca în China să nu se întâmple încurcături din cari Ungaria ar ave pierdere. Interpelațiune, care a provocat ilaritate la mulți deputați, s'a predat ministrului președinte.

Londra, 13 Iunie. Din Sanghai se anunță lui „Times”, că reprezentantul Japoniei pretinde recunoscerea influenței sale asupra provinciilor Cekiang, Fokien și Kiangsi. „Daily Mail” anunță din Yokohama, că guvernul japones a dispus trimiterarea la Taku încă a patru corăbii de rășboi.

După o telegramă din Peking, gardiștii împărătésiei au omorit pe secretarul consulatului japones.

EDICȚIUNEA

Politișt înțelept. Pe una din strădale cele mai frecventate în Paris, mare aglomerațiune de ómeni au causat două femei mai bërâne, cari se încăerară de pěr pectru un galben de 10 franci. Banul adecă era jos și fiș-care dicea, că ea l'a scăpat. În fine sosi un politișt, care după ce învărti piesa în degete dice, că banul este fals. Atunci una dintre femei strigă, că banul nu-i al ei. A două femeii dice: „ori e fals, ori nu, banul e al meu. Eu sciu dela cine l'am căpătat și il voi duce înapoi”. Politiștul surișând satisfăcut a dat aurul de 10 franci celeia, ce 'i-se cuvenia.

Literatură.

„*Fetele casnice*”, cor pentru trei și patru voci femeesce de Timoteiu *Popovici*. Acestă dragălaşă compozițiune musicală se află de vândare la d-nul autor în Sibiu (seminarul archieșcescan), cum și la Tipografia „A. Mureșianu” în Brașov. Prețul 15 cr. (plus 3 cr. porto).

Dr. Iulius Orendi

advocat

și-a transpus cancelaria advocațiuală în Brașov, Strada Porții Nr. 26.

